

SLOVENSKI

Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL »Naš tisk« / Direktor: Rudi Janžura / Odgovorni urednik: Sergej Votjak / Tiska tiskarna »Slov. poročevalce« / Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 23-322 do 23-526 / Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 23-522 do 23-526 / Oglasi oddelek: Ljubljana, Kardeljeva ulica 6, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832 / Poštni predal 29 / Tekoči račun Narodne banke 661-T-162 / Mesečna naročnina 200 din

Poročevalce

LOČENI SEJI OBEH ZBOROV LJUDSKE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

Predloga družbenega plana in proračuna LRS za leto 1954 sprejeta

Ljubljana, 25. marca. Danes dopoldne in popoldne sta republiški zbor in zbor proizvajalcev Ljudske skupščine LR Slovenije na ločenih sejah nadaljevala včeraj, v sredo, začeto zasedanje. Na dnevnem redu je bilo razpravljanje in sklepanje o predlogu družbenega plana LRS za leto 1954 in o predlogu proračuna LRS za leto 1954. Seji republiškega zbora je predsedoval predsednik Vladko Majhen, seji zbora proizvajalcev pa predsednik Mavricija Borc.

V republiškem zboru

K načelni razpravi o predlogu družbenega plana se ni nihče javil. Zato so prešli ljud. poslanci na razpravljanje po poglavjih. K prvim trem poglavjem ni bilo pripomb, pri četrtem poglavju — industrija — pa se je javil k besedi ljudski poslanec Turnšek, ki je imel pripombe k 7. in 8. točki tega poglavja.

Tov. Turnšek je razpravljaval o problemu graditve soštanjske termoelektrarne, omenil slabo pripravljena dela v preteklosti in zahteval revizijsko komisijo, ki naj bi ugotovila napake, da bi se delo uspešno nadaljevalo. Omenil je tudi težave velenjskega rudnika, ki bi moral zaposliti še 500 do 600 delavcev, za katere pa nima stanovanj, pri čemer naj bi pomagala republika.

Predstavnik izvršnega sveta tov. Marjan Breclj je na izvajanja tov. Turnška dejal, da so njegove ugotovitve glede zakasnitve graditve termocentralne pravilne, da pa je izvršni svet skupno z gospodarskim odborom ukrenil že vse potrebno, da se bodo ta dela letos pospešila. Kar pa se tiče stanovanj za rudarje velenjskega rudnika, bo moral ta problem rešiti okrajni ljudski odbor, pa tudi podjetje. S temi pripombami je bilo tudi četrto poglavje družbenega plana soglasno sprejeto.

Tudi k nekaterim drugim poglavjem so imeli ljudski poslanci še nekaj pripomb, kar pa ni vplivalo na spremembo družbenega plana. Sprejet je bil edino amandma, ki ga je predložil republiški zbor v imenu izvršnega sveta LRS tov. Marjan Breclj k 19. poglavju, v katerem predlaga, da naj se izvršni svet LRS pooblasti, da sme oddajati iz republiškega investicijskega sklada potrebna sredstva za izgradnjo cest, toda največ do višine 400 milijonov dinarjev.

Ta predlog je tov. Breclj utemeljil z naslednjim: avtomobilska cesta Zagreb-Ljubljana bo grajena iz zveznega proračuna, zaradi česar so se sredstva iz vojaških investicijskih sredstev nekoliko zmanjšala, tako da bodo znašala le okoli 200 milijonov. Za dograditev sektorja Vranksko in za dograditev Tržaške ceste na odseku Logatec-Planina pa bomo rabili letos 600 milijonov dinarjev.

Brez drugih sprememb je bil predlog družbenega plana tako po poglavjih, kakor v celoti enoglasno sprejet.

Po kratkem odmoru so ljudski poslanci republiškega zbora prešli na razpravljanje in sprejemanje predloga proračuna. K načelni razpravi sta se prijavila dva ljudska poslancina, in sicer tov. Peternel, ki je obširno govoril o problemu kmetijstva, o izobraževanju kmečke mladine, kmetijskih šolah in učbenikih, ter tov. Mira Svetina, ki je izčrpno poročala o problemih zdravstvene službe v ljudski republiki Sloveniji ter utemeljila nujnost sredstev, ki so določena v proračunu za naše zdravstvo. Poročilo Mire Svetine bomo objavili naknadno.

Po poročilu tov. Svetinove, ki so ji dali ljudski nosilci glasno priznanje, je republiški zbor proračun v načelu soglasno sprejel. Nato so glasovali še posamezno po razdelkih, in sicer o dohodkih iz gospodarstva, o dohodkih od prebivalstva, o dohodkih republiških uradov in zavodov ter ostalih dohodkih in o razdelku, ki govori o deležu republike na dohodkih okrajne in mest. Posamezni razdelki, kakor tudi celoten predlog dohodkov je bil soglasno sprejet. Dopoldansko delo republiškega zbora je bilo s tem končano.

Popoldne

Na popoldanskem zasedanju je republiški zbor razpravljaval in sprejel ostale razdelke proračuna. Največ ljudskih poslancev se je oglasilo k besedi

eno, dve, največ tri učilnice. Se teži je položaj na gimnaziji, kjer imajo 78 oddelkov, a le 15 učilnic. Ljudski poslanec dr. Anton Melik pa je govoril o problemih šolstva na sploh v Sloveniji, predvsem pa o slabem stanju zgradb osnovnih šol v nekaterih pokrajinah. Dejal je, da je ta problem tako težak, da bi zahteval neko širšo, vseljivsko akcijo, ki naj bi rešila to vprašanje.

K XVIII. oziroma XIX. razdelku, ki govori o dotacijah ljudskim odborom oziroma o proračunskih rezervah, je predložil ljudski poslanec Ficko amandma, v katerem predlaga, da se dodeli okrajnemu ljudskemu odboru Murska So-

na trditev, da je industrija nafte v naši državi, če jo primerjamo s položajem rafinerij, zapostavljena. Omenil je tudi, da konkretno v Lendavi proizvodnja nafte spriču nekaterih predpisov peša, čeprav so pogosti za njeno naraščanje, in da je z vidika cene domači nafti na trgu težko konkurirati z uvoženo nafto, na katero ni nobenih faktorjev (ta nafta se uvaža večinoma na račun ekonomske pomoči). Na njegov predlog je zbor proizvajalcev sklenil, da bo njegov gospodarski odbor kompleksno obravnaval to vprašanje na eni svojih prvih sej.

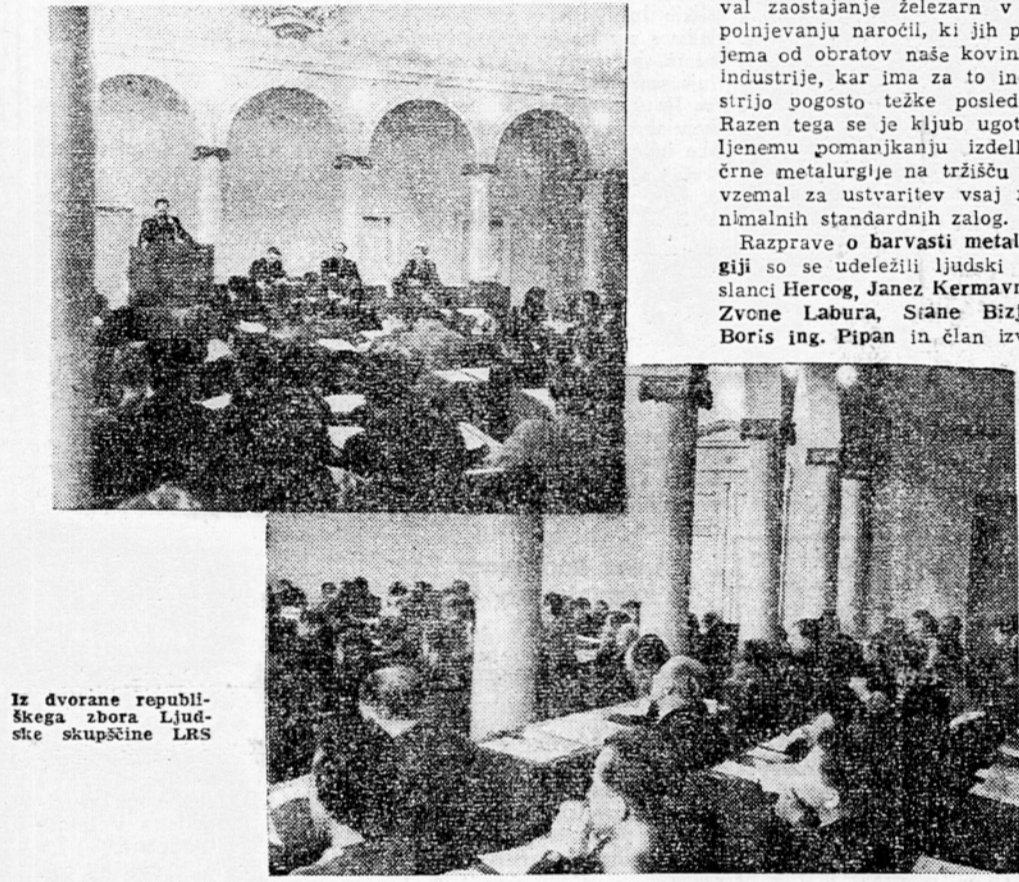
K črni metalurgiji je ljudski poslanec Stefan Pavšič obravnaval zaostajanje železarn v izpolnjevanju naročil, ki jih prejema od obratov naše kovinske industrije, kar ima za to industrijo pogosto težke posledice. Razen tega se je kljub ugotovljenemu pomanjkanju izdelkov črne metalurgije na tržišču zavzemal za ustvaritev vsaj minimalnih standardnih zalog.

Razprave o barvasti metalurgiji so se udeležili ljudski poslanci Hercog, Janez Kermavner, Zvone Labura, Sane Bizjak, Boris ing. Pipan in član izvrš-

nega sveta Zoran Polič. Stane Bizjak se je dotaknil očitkov, ki so bili izrečeni na račun tovarne glinice in aluminija v Kidričevem in na sejah gospodarskih odborov obeh zborov Ljudske skupščine ter jih v glavnem zavrnil kot le delno utemeljene, vendar mu je Zoran Polič v imenu izvršnega sveta oporekalo, češ pri teh očitkih ni šlo za nerazumevanje ali poudarjanje objektivnih težav, ki so bile krive, da navedena tovarna letos še ne bo dosegla zaželenega obsega proizvodnje, temveč da so ti očitki veljali subjektivnim napakam, ki so se pokazale v tem, da lani vodstvo podjetja ni pravočasno odpovedalo kreditov, za katere je moralo vedeti, da jih ne bo moglo izkoristiti, in da letos ni pravočasno izdelalo tehničnih elaboratov, ki se jih je zahtevalo pri prvem zveznem natečaju za investicijske kredite, češ za vso družbo smo tako važni, da nam bodo dali potrebna sredstva, pa čeprav ne predložimo, kar določa uredba o natečaju.

V razpravi o kovinski industriji je ljudski poslanec Stefan Pavšič grajal pomanjkljivo sodelovanje med podjetji, nakar mu je ing. Pipan odgovoril, da je ta pomanjkljivost prišla do izraza že v gospodarskih odborih, ki so prav zaradi tega besedilo o kovinski industriji izpopolnili z ustreznim odstavkom o potrebi, da stremijo podjetja za izboljšanjem tega sodelovanja. Na Pavšičeva izvajanja, da bi bilo treba pri dajanju kreditov prvenstveno upoštevati podjetja, ki z razmeroma majhnimi zneski lahko bistveno povečajo svojo proizvodnjo, pa je odgovoril Zoran Polič, češ prav to zagotavlja novi način dajanja kreditov z natečaji, kjer pride najprej v poštev tisti, ki je najbolj rentabilen in ponudi zato najvišje obresti.

Po vsem tem je zbor proizvajalcev IV. poglavje (industrija) z glasovanjem soglasno sprejel. V razpravi o V. poglavju (kmetijstvo) so se oglašili k besedi ljudski poslanci Razdrih, Pavel Korošec in Zoran Polič. Do izraza je prišla splošna skrb za napredek kmetijstva kot celote in državnih posestev ter kmetijskih združug posebej. Poslanec Korošec se je zlasti dotaknil velikih izdatkov, ki jih (Nadaljevanje na 2. strani.)

Iz dvorane republiškega zbora Ljudske skupščine LRS

ga gledališča v Ljubljani in Slovenske filharmonije, ki se bojijo priti pod mestni ljudski odbor Ljubljana, sčes da imajo slabe izkušnje na mariborskem primeru. Petljan je dokazal s številkami, kako veliko skrb posveča ljudski odbor Maribora svojim kulturnim in prosvetnim ustanovam in kako velik razvoj so naredile kulturne ustanove v Mariboru.

Več ljudskih poslancev je razpravljalo o našem šolstvu, predvsem pa o problemu osnovnih in srednjih šol. Ljudski poslanec Rogelj je poročal o stanju v Prekmurju, kjer imajo zaradi svojevrstnega sistema iz madžarskih časov 84 šolskih zgradb, to se pravi, da ima šola vsaka druga vas, vendar le po

V zboru proizvajalcev

Ljubljana, 25. marca. Po čitaniju zapisnika včerajšnje seje je zbor proizvajalcev Ljudske skupščine LRS dopoldne pod predsedstvom Mavricija Borca prešel na razpravo o predlogu družbenega plana LRS za leto 1954.

Pred začetkom je predsednik Mavricij Borc prečital amandma izvršnega sveta Ljudske skupščine LR Slovenije k predlogu plana, s katerim naj se izvršni svet pooblasti, da odda dvojico iz republiških investicijskih skladov za leto 1954 za gradnjo cest na področju Slovenije (cesti Trojane in Logatec-Planina) določen znesek, vendar največ do višine 400 milijonov dinarjev.

K načelni razpravi o predlogu plana, ki je sledila temu amandmaju, se je oglasil samo ljudski poslanec Adolf Tavčar, ki je načelno razpravljaval o kmetijstvu. Govorec o državnih posestvih je sicer ugotovil, da so zanjo glede planskih instrumentov predvidene določene olajšave, vendar je menil, da bi bilo treba vsaj nekatera posestva spriču njihove pomanjkljive dograditve smatrati začasno kot ustanove ali šolska posestva, oziroma kot posestva, katerih namen je bolj pospeševanje kot kmetijsko proizvodnega značaja. Dotaknil se je tudi ukrepov, ki so bili zadnji čas sprejeti za zaščito našega gozda in glede sečnih dovoljenj konkretno izrazil mnenje, da zaradi tega ne bi smelo trpeti obnavljanje ozirno

boja po XIX. razdelku proračuna iz proračunskih rezerv 40 milijonov din kot dotacija za izpolnitev okrajnega proračuna. Predstavnik izvršnega sveta tov. Marjan Breclj je na zahtevo ljudskega poslancina Ficka odgovoril, da je Murska Sobota še vedno aktiven okraj in da so še drugi okraj, ki bi lahko postavili enake zahteve, kajti vsi okraj ne bodo mogli zadostiti vsem svojim potrebam in željam. Amandma je bil dan nato na glasovanje, pri čemer je 7 ljudskih poslancev glasovalo za, 7 se jih je vzdržalo glasovanja, ostali pa so bili proti amandmaju.

Vsi razdelki posebej kakor tudi ob koncu proračun v celoti, so bili soglasno sprejeti.

ma vzdrževanje raznih stavb naših kmečkih gospodarstev.

S te mje prešel zbor proizvajalcev Ljudske skupščine k razpravi o predlogu družbenega plana v podrobnostih.

Do prekinitve dopoldanskega zasedanja je ta razprava obdelala IV. in V. poglavje (industrija in kmetijstvo). Daljša razprava se je razvila le k točki 7 (elektrogospodarstvo), 8 (proizvodnja premoaga), 9 (proizvodnja nafte), 10 (črna metalurgija) 11 (barvasta metalurgija) in 13 (kovinska industrija).

V okviru razprave o elektrogospodarstvu je ljudski poslanec Boris ing. Pipan izrazil samo željo, da se skupno poročilo gospodarskih odborov dopolni s priporočilom za pravočasno izpolnitev naročil v tovarnah strojev, ki so potrebni za pravočasno dograditev predvidene akumulacijske hidrocentrale v Sloveniji.

Izvajanj Antona ing. Koželja o nekaterih drobnih, vendar pomembnih vprašanjih v proizvodnji premoaga zbor proizvajalcev po obrazložitvi člana izvršnega sveta Zorana Poliča ni mogel upoštevati kot predloge za morebitno spremembo predloženega besedila te točke poglavja o industriji, temveč le kot priporočilo, ki ga bo republiški izvršni svet upošteval.

Razprave o proizvodnji nafte se je udeležil le ljudski poslanec Miran ing. Mejak. Blstvo njegovih pripomb se je nanašalo

Pismo tržaških Slovencev maršalu Titu

Maršala obveščajo, da so oblasti ponovno odklonile prošnjo za ustanovitev slovenskega denarnega zavoda v Trstu

Trst, 25. marca. (Po telefonu). Kmetijska in obrtna združenja v Trstu je poslala maršalu Titu pismo, v katerem ga obvešča, da je skupina tržaških Slovencev — kmetov, obrtnikov in malih trgovcev — v zadnjih štirih letih že dvakrat zaman poskušala ustanoviti slovenski denarni zavod v Trstu.

»Zdaj je prišlo do novega in še težjega primera« — pišejo med drugim v pismu — »ki nazorno kaže na usodo, ki so jo namenili Slovincem v Trstu. Kakor je razvidno že iz priloženega prepisa pisma, ki smo ga te dni prejeli, se italijanski funkcionarji že sedaj pod ZVU, ko še ni znana usoda tržaškega ozemlja, odločno upirajo, da bi dali Slovincem kakršno koli pravico do gospodarskega razvoja.«

Hkrati so poslali maršalu Titu tudi prepis protestne resolucije generalu Wintertonu in prepis pisma Bance d' Italia o zavrnitvi prošnje. V protestni resoluciji Winterton poudarjajo, da ena petina tržaškega prebivalstva slovenske narodnosti nima niti ene denarne ustanove, medtem ko je začelo delovati samo v času zavezniške vojaške uprave 10 podružnic italijanske banke. Ukrep zavezniške vojaške uprave predstavlja jasen primer gospodarske zapostavitve Slovencev. Istočasno dokazuje, da se italijanski zakoni na področju anglo-ameriške vojaške uprave uporabljajo v korist italijanskih

uradov in ustanov, ki imajo prednosti. »Ker je finančni oddelek pod Vašim neposrednim vodstvom« — pišejo v resoluciji — »se obračamo na Vas, gospod general, da nastopite pri Vašem podrejenem finančnem oddelku in da se prekljče gornji ukrep, ki ga Slovenci smatramo za odkrito gospodarsko zapostavljanje s politično rasističnim ozadjem. Nadalje Vas prosimo, da nam istočasno priznate pravico do kreditnega poslovanja, kakor to predpisuje zakon...«

Ponoven protest zaradi gospodarske diskriminacije pri Slovincem spada med mnoga povelja prizadevanja tržaških Slovencev, da bi na osnovi vredenjakonov prišli do skromnega denarnega zavoda in bi tako vsaj malenkostno zmanjšali globoko vrzel, ki so jo povzročili Slovincem fašisti z uničenjem cvetočih združnih denarnih ustanov. Toda zaman! Kadar gre za Slovence — katere smatra anglo-ameriška vojaška uprava za ljudi druge vrste, ne spoštujejo niti vseh veljavnih zakonov. Tako se morajo boriti Slovenci za pravico kreditnega poslovanja, kakor določa še vedno veljavni zakon številka 375, ki so ga izdali fašisti leta 1936. Sodeč po vsem tem pa anglo-ameriška vojaška uprava še izbira med zakoni izdanimi za časa fašizma, kateri naj se sedaj uporabijo za Slovence. Tako se z druge strani anglo-ameriška vojaška uprava sklicuje pri zavlačenju vlog Slovincem za

dovoljenje najbolj skromnega denarnega zavoda na fašistični zakon od 17. VII. 1937 št. 1400, v katerem se smejo ustanovljati denarni zavodi kakršne koli vrste le z dovoljenjem Bance d'Italia. Ta banka se vedno ne dela nobenih ovir celi poplavi italijanskih denarnih zavodov v Trstu in okolici, odločno pa se upira ustanovitvi slovenskega denarnega zavoda. Kakor so ta zakon uporabili fašisti za gospodarstvo uničevanja Slovencev, ga s istim namenom uporabljajo tisti, ki so ga podedovali in obdržali v veljavi navzlic določbam mirovne pogodbe in obvezi zavezniške vojaške uprave, da bo razveljavila vsako fašistično in rasistično zakonodajo.

S. Lenardič

Spangler odpotoval iz Jugoslavije

Beograd, 25. marca (Tanjug). Predsednik ameriške komisije za mednarodne terjatve, ki je bival kake 3 tedne v Jugoslaviji, da bi z jugoslovanskimi pristojnimi organi sklenil sporazum o zbiranju podatkov o vrednosti nacionalizirane premoženja ameriških državljanov v Jugoslaviji, je 24. marca odpotoval iz naše države. V Jugoslaviji je D. Spangler obiskal tovarno Duga Resa, ki je bila nekoč last ameriških državljanov. Ob slovesu je izjavil, da bo po njegovem prepričanju vse delo končano do konca junija t. l.

Razgovori o evropski obrambi

Pariz, 25. marca (AFP). Kakor se je zvedelo v dobro obveščenih krogih, se bodo jutri v Parizu začeli razgovori med Veliko Britanijo in državami članicami evropske obrambne skupnosti. Predmet razgovorov bo poveza Velike Britanije s tem evropskim telesom.

ZASEDANJE KOMISIJE ZA PRAVICE ŽENA

Jugoslavija je za ukrepe, ki bodo zagotovili ženam vse pravice

Mitra Mitrovič je govorila tudi o uspehih, ki jih je na tem področju dosegla Jugoslavija

New York, 25. marca. (Tanjug). Komisija za pravice žensk je končala razpravo o prvi točki dnevnega reda — politične pravice žensk. Med razpravljanjem so ugotovili, da je konvencija podpisala nad 30 držav, ratificirala pa so jo samo tri. Govorili so tudi o ukrepih, ki bi jih morale storiti vlade, da bodo ženske uživale čimveč pravic. Mnoge nevladne organizacije so dale več predlogov v tem smislu.

Komisija je odločila razpravo o udeležbi žensk v političnem življenju in javnih službah, ker gradivo sekretariata o tem vprašanju ni bilo dovolj pripravljeno.

Na zasedanju komisije prvič sodeluje jugoslovanska delegacija. Jugoslavija je bila določena za članico komisije na prejšnjem zasedanju ekonomsko socialnega sveta. Zastopnica Jugoslavije Mitra Mitrovič se je izjavila za sprejem ukrepov, ki naj bi zagotovili ženskam politične pravice. Dejala je, da bo lahko v kratkem obvestila Združene narode o ratifikaciji konvencije o teh pravicah o jugoslovanski Ljudski skupščini. Zastopnica Jugoslavije je govorila poleg tega o pravicah, ki jih uživajo ženske v Jugoslaviji. Poročala je o veliki udeležbi žensk na parlamentarnih volitvah, ki je dosegel 90 odstotkov vpisanih volivk, kar je nenavadno velik odstotek v primeri z drugimi državami. V parlamentih jugoslovanskih republik in zvezni skupščini je okrog 80 zvezni ljudskih poslancev.

Ko je podprla resolucijo, ki po-

Jugoslovanska delegacija na zasedanju ECOSOC

Beograd, 25. marca. (Tanjug) Na 17. rednem zasedanju ekonomsko-socialnega sveta, ki se bo začelo 31. marca v New Yorku, bo vodil jugoslovansko delegacijo državni svetnik veleposlanik dr. Jože Brilej. V delegaciji bodo Franc Kos, pooblaščen minister v stalni jugoslovanski misiji pri OZN, Janez Stanovnik, svetnik v stalni misiji, in Ratko Plečič, svetnik v državnem sekretariatu za zunanje zadeve. Na dnevnem redu zasedanja je več važnih ekonomsko-socialnih vprašanj. To bo tretje zasedanje tega sveta, na katerem sodeluje Jugoslavija, odkar je bila izvoljena v ta organ OZN.

Zasedanja obeh zborov ljudske skupščine

Nadaljevanje s 1. strani.
Imajo državna posestva z amortizacijo za razne stavbe, ki so bile pred mnogimi desetletji zidane za večje zemljiške komplekse, pa jih posestva sedaj v celoti ne morejo izkoriščati. Na to je Zoran Polič odgovoril, da lahko pristojni ljudski odbori že glede na določbe zveznega plana opustijo državna posestva plačevanja obresti na osnovni sredstva za stavbe, ki jih ne uporabljajo. Glede državnih posestev na splošno se je Korošec zavzemal za to, da ločimo med posestvi, ki so že dograjena, in

takimi, ki so šele v izgradnji, in da temu primerno prilagodimo pri njih uporabo planskih instrumentov.

Popoldne

V nadaljevanju razprave popoldne ni bilo bistvenih pripomb do poglavja o izvozu. Pri tem poglavju se je Stefan Pavšič zavzemal za ustanovitev posebnega sklada, iz katerega naj bi prejemale v obliki srednjeročnih kreditov pomoč posamezna podjetja, ki si prizadevajo prispevati k povečanju našega izvoza, a jim to iz lastnih sredstev skoraj ni mogoče. Razen tega je poleg nekaterih drugih poslancev poudaril, da bi morali z boljše kontrolo končno doseči, da ne uvažamo stvari, ki jih že izdelujemo sami ali bi jih lahko izdelovali. Na tretji in četrti del predloga družbenega plana so dali ljudski poslanci nebitne pripombe, tako da so po končani razpravi predlog plana sprejeli v posameznostih in v celoti.

Podporočnik bolgarske vojske pribežal v Jugoslavijo

Beograd, 25. marca. (Tanjug). Agencija Tanjug je zvečela, da je Nikolaj Dimitrov Grandosinov, aktivni podporočnik bolgarske vojske, 21. t. m. okrog 6. ure prestopil jugoslovansko-bolgarsko mejo in se prijavil jugoslovanskim granicarjem. Takoj na meji je zaprosil jugoslovanske oblasti za politično zatočišče.

Na zagrebškem velesejmu že za nad 15 milijard din dogovorov

Zagreb, 25. marca. Vrednost doslej sklenjenih dogovorov na spomladanskem zagrebškem velesejmu cenijo že nad 15 milijard dinarjev. Poslovno življenje je zelo živo. Skupna vrednost dogovorov na lanskem spomladanskem velesejmu, ki je znašala okoli 24 milijard dinarjev, bo verjetno presežena v prvi polovici letošnjega velesejma.

Po vrednosti sklenjenih dogovorov se nahaja na prvem mestu strojno gradnja, za tem kemična industrija, industrija tekstila in živilska industrija.

Nato je zbor prešel k razpravi in sklepanju o predlogu proračuna LRS za leto 1954. Do pripomb je prišlo le v razdelku o dotacijah ljudskim odborom in o proračunskih rezervah. Glede na pismeno vlogo poslancev iz novomeškega, murskosoboškega in ljubomerskega okraja, da z dotacijo, ki je predvidena v predlogu plana, ne bodo mogli shajati, je predstavnik izvršnega sveta Zoran Polič dejal, da zaenkrat ni nobenih novih momentov, ki bi utemeljevali potrebo, da se spremeni postavke v predlogu plana, glede amandmajev ljudskega poslanca Pavla Korošca, po katerem naj bi pristal zbor proizvajalcev na 40 milijonov dotacije murskosoboškemu okraju iz republiške rezerve, pa je

ponovil pravkar navedeni argument, razen tega pa je pristavil, da je že sedanja republiška proračunska rezerva pod normalno višino (6%) in da tudi iz tega razloga amandmaja ni mogoče sprejeti, ker bi to pomenilo, ustvariti za redno izvajanje republiškega proračuna že vnaprej možnosti za resne težave. S tem je bil v celoti sprejet in izglasovan tudi predlog zakona o proračunu LRS za leto 1954. Popoldansko zasedanje se je končalo s sprejetjem zakona o proračunu LRS za leto 1954 in s pozivom ljudskega poslanca Jožeta Štruklja vsem ustanovam, okrajem in republikam, da upoštevajo pri izvajanju proračuna načela kar največjega možnega varčevanja.

Dobra ponudba vpliva na padanje cen žita

Kakor poroča »Privredni pregled« v Srbiji počasi ponehuje zastoj, ki je vladal na tržišču žit že od polovice decembra lanskega leta in je ponudba vsak dan večja. Promet raste ne samo na trgih, temveč tudi z odkupnimi podjetji. Ugotovljeno je, da obstoje relativno visoki tržni

prestiži. Po najnovejših poročilih iz žitornih področij so oziromne žitarice prezimile boljše, kakor se je moglo pričakovati po zakasneli setvi in suhi jeseni. To daje upanje, da bo ponudba tudi naprej rastla. Ponudba koruze je na primer od sredine decembra do začetka tega meseca znašala dnevno okrog 300 ton, medtem ko je v poslednjih petih dneh odkup znašal tisoč ton dnevno. Medtem ko so v prejšnjem obdobju cene rahlo rastle, pa so zadnji čas začele padati in lahko v kratkem pričakujemo njihovo ustalitev. Povprečne tržne cene pšenice so znašale pretekli teden 2339 din za 100 kg v Vojvodini, 2358 din pa v Srbiji in na Kosmetu. Cena koruz je v Vojvodini znašala 1472 din, 1680 din pa v Srbiji in na Kosmetu. Jara pšenica namenjena za pomladansko setev je že prispela v žitorna področja.

Novi okrajni komite ZK za mesto in okolico Ljubljana je izbral za svojega sekretarja Janeza Vičtopnika.

Včeraj in danes

Seja upravnega odbora znanstvenotrgovinske zbornice

Beograd, 25. marca. Danes je bila seja upravnega odbora zvezne znanstvenotrgovinske zbornice, na kateri so razpravljali o problemih izvoza. Na seji je bilo tudi sklenjeno, naj se ustanove sekcije in ostala služba zbornice.

»Balkan v boju za mir«

Beograd, 25. marca (Tanjug). Glede na bližnji obisk predsednika republike Josipa Brozovića Tita republiko Turčijo je podjetje »Avala-film« te dni končalo snemanje dokumentarnega filma »Balkan v boju za mir«, ki ima poseben del o sodelovanju med Jugoslavijo in Turčijo. Film so posneli na podlagi dokumentarnega gradiva, obravnava pa najpomembnejše dogodke iz političnega, gospodarskega, vojaškega in kulturnega sodelovanja med balkanskimi državami. Izdelan je v dveh verzijah in je namenjen tujini.

Pri prevozu pšenice iz ZDA bodo sodelovale tri naše ladje

Reka, 25. marca. Za prevoz kontingenta 125.000 ton pšenice, ki jo bodo pričeli natovarjati sredi prihodnjega meseca v ameriških lukah, je Jugoslavija odredila tri svoje ladje: »Dubrovnik«, »Biokovo« in »Kosmaj«, medtem ko bodo preostale količine pšenice prepeljale ameriške ladje. Iz ameriških luk že odhajajo poslednje ladje s pšenico iz prvega kontingenta, pri prevozu katere sodeluje samo ena jugoslovanska ladja. Deset tisoč ton pšenice iz tega kontingenta je prišlo včeraj v reško luko.

Poskusna vožnja z motornim vlakom

Beograd, 25. marca. Jutri bodo izvedli na progi Beograd-Rankovcovo poskusno vožnjo z motornim vlakom avstrijske firme »Simmering-Graz-Pauker«, ki bo nocoj prispel v Beograd. Če bo dala poskusna vožnja zadovoljujoče rezultate, bo pričelo voziti na nekaterih naših progah več motornih vlakov, ki jih bomo kupili v Avstriji ali pa jih bodo proizvedli v koprodukciji v naših podjetjih.

Okrajna konferenca Zveze komunistov v Kopru

Koper, 25. marca. V Kopru je bila danes 4. okrajna konferenca Zveze komunistov, ki ji je prisostvovalo okoli 200 izvoljenih delegatov osnovnih organizacij ter številni gostje, med njimi organizacijski sekretar CK ZK Slovenije Vida Tomšičeva, komandant vojaške uprave JLA polkovnik Miloš Stamatović, komandant odredov JLA polkovnik Komboj, Evgenio Lovrenči iz Trsta ter predstavniki organizacij ZK bujskega, sezanskega in tolminskega okraja.

O delu ZK v koprskem okraju je poročal sekretar okrajnega komiteja Julij Beltram.

Volitve v delavski svet pri »Nafta« v Lendavi

Lendava, 25. marca. V terek, 23. t. m. so bile volitve v delavski svet pri največjem podjetju v Prekmurju — pri »Nafta« v Lendavi. Izmed 856 volilnih upravičencev jih je volilo 96 odstotkov. Med tistimi, ki niso volili, je večina službeno odošnih in bolnih. Samo dva nista hotela priti na volišče.

Volitve so se začele že pred 5. jutraj in so bile zaključene do 14. Prva izmena je v celoti volila že pred 6. uro jutraj, tretja pa takoj po 6. uri, ko je končala delo. Tudi druga izmena je volila že do 14. Zveč je 5. uro je volil 60 letni delavec Miha Vnuč.

Med predlaganimi 75 kandidati so bile 3 žene, saj jih je v podjetju zaposlenih nad 50, vendar ni bila nobena izvoljena, čeprav so med njimi agilne dobre politične delavke. Vzrok je bil vsekakor v zastarali slabo povezanosti med svetom za komunalne zadeve pri mestnem odboru in svetobor, ki od volitev še ni imel nobene seje.

Določitev stanovanjskih najemnin v Murski Soboti

Murska Sobotica, 25. marca. Danes je bila v Murski Soboti seja mestnega ljudskega odbora, na kateri so razpravljali predvsem o komunalni dejavnosti in stanovanjskem vprašanju v občini.

Predsednik mestne občine je prikazal šibko finančno stanje občine, pri katerem ni upanja, da bi se stanovanjska kriza v Murski Soboti omilila še letos z gradnjo novih stanovanj. Odborniki so prav za to ostro kritizirali, ker okrajni ljudski odbor v Murski Soboti v preteklem letu mestnemu odboru ni dodelil nikaj kreditov za komunalna dela, čeprav sam ni izčrpal 40 milijonov investicijskih sredstev, čeprav so potrebe za investicije v okraju izredno velike. Predsednica sveta za komunalne zadeve pa je kritizirala

relih nazorih večine delavcev, da ženska ni sposobna upravljati podjetja. Izvoljenih je bilo 50 članov delavskega sveta, med njimi 12 iz prejšnjega leta. Razmerje med delavci in uslužbenci je 4:1, tako da je večina vseh izvoljenih direktno iz proizvodnje. C.

Jeseniški železarji so izvolili nov delavski svet

Jesenice, 25. marca. Danes so v železarni na Jesenikih volili nov delavski svet. Vsa volišča so bila lepo okrašena in že v ranih jutranjih urah je prva izmena skoraj 100-odstotno volila. Ob 5. uri popoldne, ko so volitve zaključili, oziroma ko je volilna komisija zbrala prve podatke, so ugotovili, da je izmed 6381 delavcev volilo 5917 delavcev, kar pomeni, da se je volitev udeležilo 92,7% kovinarjev. Ti podatki pa še niso točni, ker nekatere komisije dokončna poročila šele pripravljajo. Vsekar pa je ta udeležba lep uspeh, kajti v tej številki niso všteli delavci, ki so odsotni zaradi bolezni ali pa so na letnem dopustu. Če bi prišli še te člane kolektiva, kakor so to naredili lani, bi bil odstotek volilne udeležbe še mnogo višji. Uspeh je pripisati predvsem dobremu delu sindikata, ki je v pripravah na mnogih sestankih opozarjal delavce na pomen teh volitev ter z njimi razpravjal o delavskem upravljanju. M. S.

Pojasnilo

Predsednik MLO Ljubljana nam je poslal sledečo pojasnilo:

V poročilu »Slovenskega poročevalca« o seji skupščinskega odbora za pravo in kulturo je stavek: »Tov. Modic je sprejel stališče izvršnega sveta, v kolikor bi pri pomoči omejenim ustanovam sodelovala s svojimi sredstvi tudi republika.«

Ta stavek je v dveh pogledih netočen. Prvi predpostavljajo dokončno stališče izvršnega sveta, da je treba SNG in SF prenesti na MLO, medtem ko je tov. Kraigher trdil, da je treba to vprašanje še temeljito premisliti. Drugič sem jaz poudaril, da smatram SNG in SF kot taki ustanovi, ki spadajo kakor univerza in SAZU v skrb republiških organov. Objubil sem le, da bo MLO v okviru svojih možnosti podprl tudi te ustanove, kakor je doslej podpiral republiške kulturne ustanove, n. pr. deonarna pomoč Moderni galeriji, renoviranje Jakopičeve paviljona, nameravana razširitev tega paviljona v letošnjem letu in podobno.

Prosim, da objavite ta poročila, da bo javnost obveščena, da sem zastopal stališče MLO Ljubljane, sprejeto na seji MLO, dne 22. t. m. »

Ljubljana, dne 25. III. 1954.

H. Modic

Devizni tečaji

Zaradi novih predpisov v deviznem poslovanju glede izvoza, ki so stopili v veljavo 19. t. m. in uvoza, ki bodo stopili v veljavo 26. t. m., ni bilo na deviznih borznicah mestnih sestankov, doletenih za dne 22. t. m. in 24. t. m. Zato tudi za te dni nisimo mogli objaviti tečajev. Prvi redni sestanki na deviznem obračunskem mestu po novih predpisih bo 26. t. m., prvi posebni sestanki pa 27. t. m.

Ker pa bodo po novih predpisih tvorili za osnovo izračunavanja davka na tečajno razliko pri izvozu (prodaji deviz) in uvozu (nakupu deviz) in s tem pri kalkulacijski cen za izvoz in uvoz, dvarakratni uradni tečajni zvišani ali znižani za disparitetno posamezne devize na deviznem obračunskem mestu, objavljamo danes te z dispartitno modificirane dvakratne uradne tečaje, ki veljajo od 19. marca dalje.

USA dolar 672, angl. funt 1825, DM 15.677, belg. frank 1310, franc. frank 178, klir. švic. frank 14.212, ital. lira 97, Lit. ST 96, Lit. Ger. 91, holand. forint 16.354, šved. kr. 12.338, egipt. funt 1540, obr. dolar Avstrija 621, obr. dolar Danska 621, obr. dolar Finska 554, obr. dolar Norveška 554, obr. dolar Grčija 571, obr. dolar Turčija 571, obr. dolar Izrael 537, obr. dolar Argentina 571, obr. dolar Brazilija 571, obr. dolar Par. 571, obr. dolar Indonezija 571.

Odgovor

na izvajanja V. Voduška, direktorja Opere in L. M. Škerjanca, direktorja Slovenske filharmonije v Ljubljani pred Odborom za proračun republiškega zbora

Odborniki MLO iz mestnega zbora tudi iz zbora proizvajalcev so z ogorčenjem sprejeli trditve in izvajanja direktorjev dveh ljubljanskih kulturnih ustanov pred Odborom za proračun republiškega zbora dne 17. t. m. Braneč se finančne odvisnosti od MLO Ljubljana sta tako svoje stališče opravičevala in opirala na dokaze iz Maribora, češ, da je »odnos zbora proizvajalcev MLO Maribor do gledališča in gledaliških delavcev takšen, da se ne razvija pri gledaliških kolektivih ljubezni in volje do dela, marveč nasprotno.« Te in takšne »dokaze« sta imenovala verjetno pobrala iz članka V. Goloba, objavljenega v »Borbi« dne 16. febr. 1954, v katerem je govorila o komisiji, ki jo je MLO Maribor poslal v gledališče, da bi ugotovila kako se uporabljajo gledališču namenjena sredstva in v katerem pisec omalovažujoče vzdihuje: »Koliko je takih, ki odločajo o usodi mariborske Opere, a jih tam sploh ni videti! Vsak pošten Mariborčan, ki je sposoben videti celotne potrebe mesta, priznava, da je resnica čisto drugačnja. Pri tem niti ni potrebno posegati v zgodovino življenja mariborskega gledališča v prejšnji Jugoslaviji, ko je gledališče živelo iz dneva v dan. Kako skrbi MLO Maribor za svoje gledališče, kažejo že same številke o višini subvencij. Leta 1951 je znašal proračun mariborskega gledališča 18 milijonov dinarjev, 1952. leta 32 milijonov, 1953. leta 40 milijonov, a predlog za letošnje leto znaša že 56 milijonov dinarjev.

Ali to povišanje izdatkov za Slovensko narodno gledališče v Mariboru v zadnjih treh letih za 122% res pomeni slabo skrb za gledališče, ko imamo na drugi strani še ogromno pomanjkanje stanovanj, šolskih učilnic itd. 40% vseh proračunskih izdatkov daje MLO Maribor za potrebe mariborske prosprete in kulture, kar jasno dokazuje, da mu ne gre za likvidacijo kulturnih ustanov, marveč nasprotno, čemur so dokaz tudi nove kulturne ustanove, katerih prejel v Mariboru nikoli ni bilo, kot n. pr. ustanovitve in zagotovitve eksistence Mariborske filharmonije, Umetnostne galerije v Mariboru itd. Ko je šlo za izglasovanje kreditov za Umetnostno galerijo v Mariboru, je ravno po predlogu Zbora proizvajalcev bil izglasovan potrebiti kredit v celoti in to z aplavzom. Menimo, da je takšen odnos Zbora proizvajalcev do kulturnih vprašanj in ustanov pravilnejši, kot pa' ga imajo nekateri naši kulturni delavci. Tu je vsako odlašanje Zbora proizvajalcev od Mestnega zbora skrajno nepravilno in neumestno, je napad na delavski razred, češ, da ni sposoben razumeti kulturnih potreb ljudstva, v tem primeru Maribora in Ljubljane.

Takšno stališče in mišljenje nekaterih kulturnih delavcev vključeno v V. Golobom iz Maribora, ne kažejo samo skrajnega omalovaževanja in nezaujanja do tistega, ki vsa sredstva ustvarja in tudi daje, t. j. do našega delavca, marveč prav tako popolno nepovezanost in nezainteresiranost za življenje in celotne potrebe vse naše družbe, ki se s težkimi žrtvami prebija skozi podredovanost zaostalost. Razumemo, da gre nekaterim kulturnim delavcem na živce družbeno kontrola, toda do te kontrole ima delavski razred vso pravico in tudi dolžnost, a kulturni delavci bodo morali svoje odnose do njega bistveno spremeniti.

Mestni zbor in Zbor proizvajalcev MLO Maribor, zbrana pri delu v svojih komisijskih za družbeni plan in proračun protestirata proti neosnovanim in demagoškimi trditvam in dokazovanjem V. Voduška in L. M. Škerjanca iz Ljubljane in jih smatramo za žalitev delavskega razreda mesta Maribora.

Takšni napadi na nas ne bodo zavirali, da bomo tudi v bodoče ali ne komu ljubilo ali ne, nadzorovali, kako se uporabljajo sredstva, ki jih daje skupnost kulturnim ustanovam.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Maribor, dne 19. III. 1954.

Predsednik komisije za družbeni plan in proračun Mestnega zbora

Karl Reberšek l. r.

Predsednik komisije za družbeni plan in proračun Zbora proizvajalcev

Stane Knez l. r.

Stane Skrij: Jelenov žieb

Gubčeva brigada je s Cankarjevo in Tomšičevo brigado vred krenila v noči od 22. na 23. marec mimo Starega loka in čez kočevsko progo do Rakitnice pri Ribnici. Serčerjeva brigada je odšla na ta sektor že prejšnji teden. Vsi štiri brigade so zasedle položaje na odseku od Rakitnice do Nove Stifte nad Ribnico. Gubčeva brigada je zasedla grebene nad Rakitnico v smeri proti Zadolju. Položaji brigad so bili dobri v smeri proti ribniški dolini. Edina nevarnost je pretila, če bi prišel sov.

Komandant 11. operativne vojske skih gozdovih in napadel naše enote iz hrba. Brigada ni imela hrane. Dobiti je ni bilo mogoče, ker so bile v območju prejšnjih položajev okoli Kočevja vse vasi požgane. Zato so obiskovali intendanti podnevi vasi v neposredni bližini Ribnice, v kateri pa je mrgolelo Italijanov. Pod neprestanim so vražnikovim ognjem je intendantom vendarle uspelo dobiti nekaj krompirja, Skuhanega v kuhinji, ki je bila v gozdu nad Rakitnico, so ga intendanti potem razdeljevali po položajih. Sleherni borec je dobil štiri. To se je zgodilo tudi naslednjega dne.

Prvi dan na teh položajih ni bilo borb, ker se je sovražnik šele pripravljal. V Ribnici je dobil pojačanje. Naslednjega dne je bila že za zore vsa brigada pripravljena za borbo. Čevj mitraljezov iz zastilnih bunkerjev so bile namerjane proti dolini. Nenadoma so prileteli avioni — veliki bombniki. Preleteli so položaje brigad, ne da bi kaj odvrgli. V velikem loku so se vračali. Spet so bili nad položaji. Borci so se polegli in bombe so padale, da se je ozračje kar treslo spričo eksploziji. Ponovno so se vrnili in bombardirali. Smrad po smodni, ku je kužil položaje. Kmalu so fašisti začeli obstreljevati tudi s topovi iz Ribnice. Ko so pa utihnili, so se znova pojavila letala — ter močno z bombami in mitraljezi obstreljevala položaje

je brigad. Naposled so letala izgubila v daljavi. Zdelo se je, da je mnogo tovarišev ranjenih in mrtvih, toda vse obstreljevanje ni nikogar zadelo, le odlomljene veje dreves so ležale križem po položaju. Od Ribnice se je čulo brnenje motorjev. Na levo onkraj hraba, so se zaslišali strelci. Čedalje huje je pokalo. Serčerjeva brigada se je že spodala. Kmalu so Gubčevci opazili tanke, ki so zavili proti njim. Za tanke se je vsula pehota, katere je bilo vedno več. Počas so korakali pešči na vzgor. Borci so nestrno čakali povelja za napad. Premikajoče se postavte s šlemi so se bolj in bolj približevale. Tanki so z velikim hrúštem prihajali bliže. led ropotanjem tankov in kričanjem fašistov se je začelo polje rogenje. Zaregljale so rjornice in sejale smrt med fašiste. Sovražnik se je branil. ad glavami borcev so žvižgale rogle in tudi tanki so bruhali voj ogenj. Streljanje se je tognjevalo. Borci so zapustili akcione. »Juris! Juris!« je odmevalo vse naokrog. Sovražnik je bežal in se ustavil le za varnimi zidovi ribniških hiš. Tudi onkraj hraba je kmalu prenehala streljanje. Kurirji so prine sli vest, da so tudi druge brigade pognale sovražnika v dolino. Popoldne je začel sovražnik vnovič napadati, toda brezuspešno. Brigade so ostale na svojih položajih ter tudi drugi dan pognale Lano v Ribnico.

Rla je še noč, ko je Gubčeva brigada dne 26. marca zapustila položaje nad Ribnico. Utrujeni in lačni borci so počasi korakali po cestji proti Jelenovem žlebu. Na čelu kolone je šla Cankarjeva brigada. Dvodnevni boj je borce skoraj brez hrane hudo utrudil. Zazeleli so si zato vsaj nekaj ur počitka. Zmelo se je svitati. Tišino je začel glas harmonike. Na čelu Gubčeve brigade so nekateri borci ob glasovih harmonike zapeli, toda peli niso dolgo, ker so bili le preveč utrujeni. Harmonikar pa je igral dalje. Dolga kolona se je bližala Jelenovemu žlebu. Predhodnica je korakala precej pred glavno. Nenadoma je padel strel. Italijani so iz zasede napadli predhodnico. Oglasil se je mitraljez in borba se je začela. Cankarjeva brigada je takoj zavzela položaj nad cesto. Milovan Seranović, narodni heroj, ki je bil med obema brigadama je takoj odredil, da naj Gubčeva brigada z enim bataljonom zasede greben nad cesto. »Hitro, hitro, da ga ne zasedejo Italijani!« je ukazal Milovan. Borci drugega bataljona Gubčeve brigade so se tekaje približevali vrhu, od koder so že padali strelci. Borci so juršali proti vr-

hu in ga zasedli. Sovražnik, ki se je umaknil le za nekaj metrov, je ponovno pritiskal na vrh. Tudi fašisti so se zavedali važnosti grebena in ga zato poskušali za vsako ceno zavzeti. Toda zamani Bataljon je je pretrdno držal in branil. Italijani, ki so se znašli na pobočju hraba, so bili v silni stiski. Cankarjeva brigada je močno napadala z leve strani. A bataljon se je že spuščal nizdol ter z dobrih položajev obsopal fašiste z bombami. Pričela se je borba od skale do skale v razdalji nekaj metrov. Saša iz druge čete se je boril z italijanskim mitraljezom, ki je bil med skalami in je besno streljal. Saša je vrigel bombo in še eno. Mitraljez je utihnil. Blizu njega se je boril hrabri komandir druge čete Roman, streljajoč izza skale, ker so mu bombe že počle. Pred njim se je pojavil italijanski častnik z bombo v roki, a od vrigel jo ni. Padel je. Roman je skočil za skalo, kjer je ležal fašist. Ločila ju je samo skala. Bomba je padla na njegovo stran. Prasnja ga je le malenkostno po nogah. Hitro se je odločil: skočil nekaj korakov naprej, ustrelil fašista in se vrigel zopet za skalo, obsut z točo krogel. Odstreljene veje dreves so padale okoli njega. Levo od njega se je boril komisar prve čete »Juga. Ležal je za skalo in streljal. Sovražnik pred njim se je umaknil. Nenadoma je vstal in hotel skočiti za bližnjo skalo. Ko pa je napravil nekaj korakov, se je smrtno zadet zmitraljez. Zadel ga je sovražni mitraljez izza skale pred Romanom, ki je zavpil sosedomu borcu: »daj mi bombo!«. Vrgel mu je kruguljevačko. Roman jo je hitro odvil, udaril in vrigel. Po eksploziji sta dva fašista vstala in tekla, toda ne daleč. Trije fašisti za skalo so obležali za vedno. Roman se je boril dalje, skakal od skale do skale in pobijal fašiste. Prišel je do kraja brez večjih skal, ki bi ga zaklonile. Pred njim je bil manjši panj, za katerim se je zdajci zaklonil. Fašist nekaj korakov pred njim je močno streljal. Ker panj ni zadržal svinčenke, je Roman, zadet v glavo, obležal. Roman je bil neustrašen borec in odlični komandir. Človek poln življenja. Pred vojno je bil natakav v ljubljanski »Zvezdi«. Neštetokrat je govoril o Ljubljani in o tem, kako se bo vrnil po zmagi k svojemu pokljuju. Sedaj pa je ležal mrtev z prestreljeno glavo...

Ozračje so pretresale eksplozije. Sovražnik se je polagoma umikal proti cesti. Coban se je boril proti skupini fašistov, ki so ovirali s strojnico napredovanje naših borcev. Ko je vrigel bombo, je »Breda« utihnila. Borci so skočili naprej.

Cankarjevci so postavili na cesto strojnico, da so kosile so-

Že dom in družine TO NI BILO PRAV

Prisilna izselitev matere treh padlih partizanov

Ivan Rozman iz Zalca nam je poslal pismo, v katerem omenja čudno ravnanje z neko ženo, materjo treh padlih partizanov. Ker ne moremo mimo tega, prinašamo o tem naslednje vrstice:

Znidaršičeva Marija v Zalcu je med vojno preživljala kot mnogo drugih žena in mater dokaj težke čase. Kot posnema plav zeleno rušo, tako je vojna vjra izrgala iz njenega življenja tri sinove, ki so padli v borbi z okupatorji in moža, očeta svojih otrok, ki so ga stisnile muke koncentracijskega taborišča.

Pusto in prazno mora biti odsej njeno življenje, saj ji je od starih otrok ostal le eden, sin. Z njim je živela vse do novembra lanskega leta v enosobnem stanovanju v Zalcu. Ko je bil sin na orožnih vajah, pa se je začelo. Konec novembra je prišla posebna komisija, ki je po sklepu rudnika Zabukovce izselila Znidaršičevo tako, da ji

Pri njih naj bi ostala nekaj mesecev, tako dolgo, dokler ne bi dobila stanovanja v Storah, kjer je zaposlen njen sin.

Toda že naslednji dan so prišli. Komisija, ki so jo sestavljali Anton Novak, član stanovanske komisije rudnika Zabukovca, tov. Bradnjek, ki je zastopal stanovansko komisijo občinskega ljudskega odbora v Zalcu in še dva iz rudnika Zabukovca. Ti ljudje so Znidaršičevo takoj izselili, po nalogu tajnika Ivana Robiča. V sobo, ki so jo njej odstopili Rozmanovi iz golega usmiljenja pa so, ne da bi koga kaj vprašali, vselili nekega Viljema Derbucja iz Zabukovce. Pri tem ni pomagal protest Rozmanove gosposdine in ne solze Marije Znidaršičeve; njeno pohištvo se je znova znašlo na hodniku.

Ivan Rozman, ki je pred osmi. mi leti prišel nazaj v svojo domovino iz Francije in njegov brat sta iskala zaščite, ker je bilo vse to preseljevanje oprav-

sem primeru, da sami prav tako mislijo in tudi ravna. Oni bi morali biti tisti, ki bi odločno zatirali in obsodili ljudi, ki so brez čuta do take žene, ki je že brez tega dovolj nesrečna, vendar pa je prav obratno. Namesto, da bi jo zaščitili, ji pomagali, jo preganjajo, kamorkoli pride.

Kje je Zveza borcev, kje so drugi organi oblasti v Zalcu, da dopuščajo tako ravnanje. Njihova dolžnost je, da ta nepravilni odnos tajnika Robiča razčistijo in ji dajo za storjeno krivico tudi zadoščenje, kakršnega zaslužiti mati treh padlih partizanov. V. K.

Ni tako škodljiv kot si mislimo

„Oh, ta grdoča, ves vrst mi je pretil, zredko stokačo gosposdine, ko ogledujejo kupače zemlje, ki se predzno dvigajo nad gradicami. Aho je krivec, ni težko uganiti. Vendar, ne sodimo krta prehitro. Raje pomislimo, da je njegova korist mnogo večja kot škoda, ki jo s kritizami povzročata na naših vrtovih, travnikih in njivah. V zemlji gomazi namreč mnogo škodljivih žuželk, ki na naših površtinah in pridelkih napra-

Pismo iz Amerike

Prisrčnost in toplina prevečata pismo, ki nam ga je poslala na željo Progressivnih Slovencev v Chicagu Angela Mežnar, iz

Studentje Jugoslovskega pokreta, ki sestavljajo društvo »Tamburica« iz Pittsburgha

pisma diha tista ljubezen do stare domovine, ki jo more občutiti le človek, ki je dolgo odrgan od nje, a neprestano misli nanjo in v duhu živi z njo. Takole piše:

da pomagamo bednim in zapuščenim v starem kraju ali tu, v Ameriki.

Tu, v Chicagu ima naš krožek prav lepo številno članico. Med njimi so v Ameriki rojena dekleta in starejše žene — naseljenke. Mladina se rada družijo z nami starejšimi in pozorno poslušajo, ko ji pripovedujemo mladostne spomne iz naših rojstnih krajev. Z nami skušajo tudi prepevati slovenske pesmi, na odrih pa igrajo v slovenskem jeziku. Naši mladi ljudje si tudi želijo ogledati rojstne kraje svojih staršev, pa so včasih velike zapreke — denar, služba, družina tako, da je težko uresničiti to željo.

Zene Slovence, rojakinje v starem kraju!

Prav gotovo vam ni neznan, da imamo tu v Ameriki organizacijo krožkov Progressivnih Slovencev, ki je bila ustanovljena pred 20 leti v Clevelandu, in državi Ohio in je še danes glavni sedež vseh krožkov. Ti so razširjeni po vseh državah ZDA in je njihov namen, da se med seboj izseljenci družimo in

Zato smo s pomočjo krožkov izbrale mlado ženo in mater, zavedno Slovenko Dorotejo Sodnik, ki vas bo obiskala. S seboj bo pripeljala tudi Betty Nadvorny, ki je čeških staršev, a desna roka našega krožka. Ko se bo Doroteja Sodnik vrnila v obiska v Ameriko, bo lahko pripovedovala mladini, kaj je videla, kaj slišala in doživela v domovini njenih staršev.

Naša velika želja je tudi, da ji pomagate iz zadrege zaradi slovensčine, če se ji bo kdaj kaj zataknilo. Tu v Ameriki se nam mladina ne smeje in se ni smejala tako smo se (in se še) nerodno izrazimo v angleščini, pač pa nam vedno pomaga iz zadrege s tem, da ima z nami potrpljenje ter nam razložijo našo napako. Končam in pozdravim vse vesele in našim domovini v imenu krožka št. 9 v Chicagu.

Angela Mežnar

Ribja juha ali čorba

Za juho porabimo ribe slabše vrste ali pa tudi samo glave. V kozico damo nekoliko olja in precej sesekljane čebule, ki jo prepražimo in zalijemo s potrebno količino vode. Nato pridenemo še sol, lovorjev list, nekaj zrn popra, sesekljan peteršilj in paradizni krompir mežgamo polgati sveže paradiznike, vendar ne toliko, da bi bila juha preveč rdeča ter slednjič se očisteno ribo. Ko je riba kuhana, jo vzamemo iz posode, očistimo kosti in razrežemo na primerne kose. Posebej vmešamo 3 dlg. moka z nekaj žlicami vinskega kisa, kar med mešanjem vlijemo v juho, da prevre. Nato juho precedimo, zakuhamo z 2 rumenjaki, pridenemo z rezano ribo in serviramo z opečenimi žemljicami in kockami.

Beograjski zrezki

Stiri majhne, ne premastne vinske zrezke potolčemo, nato svinjsko s soljo, poprom, kumino in strtim česnom, po obeh straneh povajamo v moki in prav tako po obeh straneh v 6 dlg. masti svetlo zapечemo. Medtem zrežemo 4 vložene paprike na drobne rezance, ko jih natresemo po zrezkih, po potrebi zalijemo z vodo, da dobimo tekočo omako, v kateri meso do mehkega dušimo. Nazadnje zvrkljamo eno osminko litra kisle smetane z zvrhano žličko moka in 2 žlicami paradiznikove mežge ter oblijemo s tem zreke, ki jih še 10 minut dušimo. Zrezke nato serviramo s testeninami ali cmoki.

Posoda, v kateri kuhamo čaj, sčasoma porjavi in se ne da umiti, niti zbrati s peskom. Lepo jo očistimo s tem, da v njej prevezemo presajeno slano vodo. Tudi skodelice, ki so postale od čaja močne, zbramo s soljo in jih nato dobro zmyjemo s toplo vodo.

Zlikati kravato ni tako lahko, kot bi si človek mislil. To najlaže storimo tako, da izrežemo iz lepenske torte obliko kravate in jo vanjo vložimo, nato pa poškamo, počem, ko smo položili na kravato čisto belo krpo.

Med je začel vreli. Brž ga razopite, zavrite, posmetite z njega ponovno ter ga zalijte v glinasto ali stekleno posodo, v kateri imate pripravljen z vročo vodo. Posodo dobro zaprite.

Preprogo, ki smo jo polili s žrnolom, očistimo tako, da jo tako položimo s pivnikom ali čisto krpo. Mafed nato napramo s krpo, ki smo jo pomogli v zelo vroče mleko. To večkrat ponovimo. Če mafed povsem ne izgine, ga skušamo zbristati še z limonovim sokom.

Nekaj o sladkorni bolezni

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Sedaj že poznamo tri glavne znake sladkorne bolezni, to so žejla, lakota in hujšanje in to tudi pri obilni hrani.

Pri končni fazi, to je pri predelavi tošče in beljakovin v sladkor, nastajajo razne kemične snovi, kisline, ki telo zastropajo. Teh strupenih snovi se hoče telo izogniti in jih izloča preko ledvic, kože in pljuč. Izločanje acetona povzroča pri bolniku osladen duh po jabolkih. Če je teh snovi le preveč in jih telo ne more izločiti sproti, pride sčasoma do zastropitosti, ki vodi v globoko nezavest, v takolimenovano diabetično koma. Diabetična koma povzroča smrt in čaka vsakega bolnika, ki se ne zdravi pravilno.

Naše sobne rastline

TRADESCANTIA

Je lepa, všeča sobna rastlina. Poznamo jo več vrst z zelenimi, rdečimi in pisanimi listi. Nekatere vrste tudi cvetijo. Cveti, ki so na koncu vejic, so bele ali lilaste barve. Razmnožujemo jo s potaknjenci. Tradescantia je prav lep okras, ki naglo raste in lahko dosti viši v vazah na zidu. Najprej poskusite ta trening doma.

in pozneje v manj kritičnih situacijah tudi v družbi. Privržajiti si morate občutek, da se vas vse take situacije nič ne tičejo in da tako preide preko njih. Če je pri zardevanju v ozadju kak kompleks, na primer, nezadovoljstva, občutek, tedaj je treba razčistiti najprej tega, da dobite potrebno gotovost v nastopu. Za pomoč v avtosugestiji naj vam služi Bellargal oziroma Bellacel, po 1 do 2 tableti na dan. Zaradi razčistitve možganskih kompleksov in zaradi točnih navodil psihoterapevta zglasite v posvetovalnici za mentalno higieno, ki posluje v poslopju Zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva cesta, vsak torek in petek od 15. do 19. ure.

U. I. Brežice: Zdravljenje bolnikov z arteriosklerozo, kakor ga navajajo, je verjetno uspešno, vendar menim, da je to v fazi preizkušnja in predstavlja metodo zdravljenja, ki se glede na kratkodobne izkušnje in komplikirano pot postopka še ni uveljavila med drugimi zdravstvenimi ustanovami. Tudi naše klinike je še ne uporabljajo.

Pač pa uporabljamo pri peščenih motnjah v krvnem obtoku zaradi bolezenskih sprememb v ožilju, kot na primer pri arteriosklerozni, bolezni Bürger itd., razna sredstva, ki razširjajo ožilje. Ožilje se ne širi mehanično, ker sredstva, kot so Prisol, Nikotinamid, Acetylcholin, delujejo na živčno nitje, ki širi ožilje. Pri bolezni Bürger, ki se pojavlja predvsem pri moških in ki privede končno do odmiranja pri starosti na nogi, se z uspehom uporabljajo hormoni žensk žlez, kot na primer Stilbestrol.

Nadaljnje zdravljenje je operativno zdravljenje s tem, da blokiramo, prerežemo živec, ki oži ožilje, ali pa ga blokiramo ob trbrtenici z Novocainom. Nadaljnja sredstva za blokiranje so te tramonski preparati.

Bodoči graditelji

Je postavila pohištvo kar na stopnišče, v njeno stanovanje pa vskovila neko družino iz Zabukovce.

Zena je bila vsa obupana. Ni mogla razumeti težake, skrajno brezobzirnega ravnanja, saj bi ona kot parizanska mati zaslužila vse večjo pozornost in človeški odnos tajnika v Zalcu, Ivana Robiča in drugih, ki so bili odgovorni za njeno izselitev. Ničče od njih se tudi ni vprašal, kje bo ta žena ostajala našla streho. Zavečje je našla pri Rozmanovih. Smilila se jim je, pa so ji odstopili sobo, četudi je bila petčlanska družina, kjer so vsi odrasli, precej na tesnem.

ljeno brez vsakršnih odločb, toda ničče ni pomagal. Tajnik Robič pa jima je rekel, da bo to trajalo le tri ali štiri mesece, ko bo Derbuc dobil od rudnika Zabukovca drugo stanovanje.

Po naših vaseh je zena, ki je izgubila moža, še dandanes marsikje zapostavljena. Četudi je enakovreden član naše družbe, gledajo na njega človeka, ki si ne zna in ne more pomagati ter ji lahko prizadejajo krivice brez odgovornosti in kazni. Tako mišelnost bi morali pri nas že davno izkoreniniti, ker je posledica preteklosti, vendar se žal še vedno najdejo ljudje in celo organi ljudske oblasti kot v na-

PRIJETNO JE Z OČKOM NA SPREHODU

Vsak dan, kmalu po kosilu, vidim, kako jo mimo hiš ubira po poti trojica — očka z dvema fantičema. Ni mnogo razlike med njima, morda komaj dobro leto, saj sta skoraj enako velika in oba enako neugnan in razborita. Kot dva svedra se vrtita okrog svojega očeta, ga vlečeta za rokave, hlačnice, mu stopata na čevlje in uganjajo najrazličnejše vragolije. Vse to pa ne počenjata iz hudobije, kaj še; saj sta dobro vzgojena fantiča, temveč iz gole prešernosti in veselja, da gresta spet z očkom na sprehod, ki sta ga težko dočakala, da je prišel iz službe. Tja do večera bo očka njun tovariš, bo njun komjiček zajček, vojaški poveljnik. Skupaj z očkom bosta brata prevažala kozoletce in se kosala, kateri je najboljši telovadec. Seveda sta to skoraj vedno Neško in Tomažek, ki slavita svojo zmago s tem, da mora očka kot premaganec oboja naemkrat dvigniti na rame in ju nekaj časa nositi. V gozdu, kamor se očka največkrat namenijo, se prav mnogokrat igrajo Indijance in zmagujejo, da je strah in groza; največji borec pa je očka, ki od divjega boja kar sopiha in lovi sapo. Sinčka trdita, da je to od jeze, nad sovražnikom, ki preži iz za gozdnih debel, očka pa previdno molči in ne pove, kaj je pravi vzrok.

Vendar bi se zmotili, če bi mislili, da se ta trojica samo zabava. Kaj še! Kadar se pojavijo med priličnimi, temno zelenimi grmički črne jagode, zmenja tomahavke, loke in puščice košarica in dve majhni, rdeči pikčasti čutarici. Res, da gre več jagod v usta kot v kosček, toda, mamica je tudi teh nekaj jagod, ki sta jih prinesla njej, neznanstveno vesela. Njena fanta sta mislila nanjo, medtem, ko je ona zanju krojila nove hlačice. Četudi jo stane mnogo truda, da očisti in zašije včasih preveč vneta nabiralca borovnic, je

pospravi po stanovanju, poširje pravkar oprano perilo itd., ker je otroci ne ovirajo. Tako kole popoldansko razvedrilo z otroci pa koristi tudi njemu, ker se v njihovi družbi otrže vseh skrbi in težav, prežene utrujenosti ali slabo voljo, ki si ji je nabral čez dan, prihodnje jutro pa bo veder in spočit odšel na delo.

Kolkoli koristi pa imajo od takega sprehoda šele otroci! Predvsem se naučijo zdravega gozdnega zraka, ki jim vzbudi silen apetit, igrajo se pod nadzorstvom, a tudi z

očkom se zblizajo; ta je tedaj njihov vzgojitelj, tovariš pri igri, najboljši prijatelj in svetovalec. Na takih sprehodih približamo otroka z naravo, ga navdušimo za njeno lepoto, tako da se bo razvil v človeka, ki bo imel pravičen odnos do vsakega živega bitja in bo tudi dober tovariš, ki ne bo poznal zahrbtnosti in hinvuščine.

To je samo del tega, kar lahko otrok pridobi poleg zdravia na vsakodnevnih popoldanskih sprehodih. Zal, da je še vedno dovolj staršev, zlasti očetov, ki po končani službi nimajo doma kaj početi in raje posejajo iz kota v kot, ker se jim kakšen večji na-

por, kaj šele sprehod v gozd, enostavno ne ljubi. Otroka raje pošljejo na dvorišče, da imajo mir pred njim. Tu se igra včasih brez njihovega nadzorstva v družbi, ki zanj ni primerna. Zvečer se bosta pa oče in mati čudila, odkod »take« pobira.

Pojdimo na sprehod s svojimi otroki, kadarkoli utegnemo, zlasti sedaj, ko se bo v privodu razmahnila pomlad! Privoščimo otrokom, da se bodo vsaj za nekaj ur naučili osvežujočega gozdnega zraka! V. K.

por, kaj šele sprehod v gozd, enostavno ne ljubi. Otroka raje pošljejo na dvorišče, da imajo mir pred njim. Tu se igra včasih brez njihovega nadzorstva v družbi, ki zanj ni primerna. Zvečer se bosta pa oče in mati čudila, odkod »take« pobira.

Pojdimo na sprehod s svojimi otroki, kadarkoli utegnemo, zlasti sedaj, ko se bo v privodu razmahnila pomlad! Privoščimo otrokom, da se bodo vsaj za nekaj ur naučili osvežujočega gozdnega zraka! V. K.

Naše želje

Ne morem mimo tega, kar vsak dan vidim po naših mlekarneh, pekarnah in tudi v marsikateri slaščičarni. Prvi vtis, ki ga že ob vstopu v lokal dobi občutalec, ki mu je mnogo na tem, da vidi okrog sebe vse snažno je ta, da ni vse tako čisto kot bi v takem lokalu moralo biti. Se tako zapeljava in dobra torta bo zgubila za takega gosta ves mik, če bo videl, da leži na lesenem pladnju, brez belega papirja, ki ga lahko pogosto menjaš. Tudi o prevajanju in prenašanju slaščic bi lahko marsikaj pripomnila.

V mlekarni sem že videla prodajalke, ki je vzela iz steklenega kozarca ali papirnate škatle bombončke in jih dala otroku, malo prej pa je štela bankovce. Videla sem že pekarskega pomočnika, ki se mu je kosara zemelj prevrnila v blato, pa je vse zemlje pobral, jih obrisal v svojo delovno (ne belo!) obleko in jih izročil prodajalki. Ljudje so jih kupili in z največjim užitek pojedel, ne da bi vedeli, kje so pred nekaj urami se ležale.

To sem videla pred dobrim letom, pa mi je tako dobro ostalo v spominu, da mi živo stoji pred očmi ta prizor vselej, kadar kje zagledam žemlje.

Mislim, da ni treba poudariti, kaj je moja želja in prepričana sem tudi da želja večine potrošnikov — da bi bilo v naših lokalih bolj snažno, vsaj v mejah možnosti, ki jih imajo. Več belega papirja, jesticine pod steklenimi zvonci, lopatice in klešče za prijetanje slaščic, nepro-

dušno zaprte kovinske škatle za kekse in bombone, da ne more do njih prah — vse to je tako malo, da ne bi preveč povečalo izdatkov, vendar pa znatno vzbudi vtis snažnosti in vpadarilo skrb prodajalca, ki mu ni vseeno, kaj prodaja. S. S.

Primeri. Na modni reviji smo videli tak lep primer, ki je bil krojen iz rjavega deatina.

Vsi modeli ženskih plaščev in kostimov so bili praktični (modele je risala Nada Sovnan) in brez kakršnihkoli estetskih spodsrajev. Kroj je bil moderen in prijeten, tako da se na njem lahko uči velika večina naših krojačev, ki še vedno ne znajo ukrojitvi mehkega ženskega plašča brez platna in kamafasa. Tudi kostumi so bili lepi. Njim, kakor tudi plaščem, pa niso bili v okras šopi cvetja, katerega učinek je lahko sicer prav močan, če je to cvetje lepo, da varno ujema z obleko in je postavljen tja, kjer nam prijetno preseneči, ne pa moti.

TAKO, VENDAR TUDI DRUGAČE

Ženske obleke, ki smo jih videli na modni reviji, so lepe, niso pa take, kot jih večina med nami potrebuje in kakršne bi ob začetku naše konfekcije najraje kupovali. Tisti, ki šele začneta kupovati konfekcijsko blago, si bo namreč najprej kupil športni model, obleko, ki jo potrebuje pri delu, doma ali v službi, šele pozneje pa tako imenovano popoldansko ali malo večerno obleko, okrašeno s cipkami, umetnim vezanjem, velikimi dekoltirji itd. Iz razmerja naši ženi potrebni dnevni obleki in »popoldanski« bi morali zato sestaviti tudi modele za revijo. Seveda smemo zahtevati od gledalcev, da vidijo tudi popoldanske ali večerne obleke, ki jih more prav tako lepo izdelati konfekcijska trgovina kot privatna šivilja. Takih oblek pa naj bo manj kot praktičnih.

S tako sestavo bomo vzrajali ljudi k pravilnemu nakupu zadržobe, kateri naj bodo prevladujoče obleke, ki jih zares potrebujemo.

BLAGO IN VSE OSTALO

»NAMA« je izbirala svojim modelom domače blago, med katerim je hotela izbrati kolikor mogoče nove vzorce. Vrednost modne revije je torej še večja, saj lahko trdimo, da je prav vsak model, ki smo ga na reviji občudovali, zares prav naš.

Na pridobitvi takih prireditelj bi si si gledal, kakor tudi prireditelji želeli, da bi tudi naše tekstilne tvornice prispevale za modno revijo

MODNI KOTIČEK

MISLI OB MODNI REVJI

originalne in prav nove vzorce, oz. tkanine (kar si je želelo tudi podjetje »NAMA«), s katerimi bi si vsaka revija obogatila svoj program. Če že krojimo nove, moderne obleke, si jih namreč želimo krojiti iz novega,

MODERNEGA BLAGA

modernega blaga, ne pa iz tistega, ki ga poznamo že iz lanskoletnih zalog. Taka želja je prav tako razumljiva za prireditelja modne revije, kakor za gledalca, pa menda ne nazadnje tudi za reklamo naše tekstilne industrije.

Več razumevanja za novo smo opazili na lepih modelih čevljev, torbic, žemljic, ter vse pisane kolekcije klubov.

150 MANEKENK

Manekenke (ne manekini!), ki smo jih letos videli na modni reviji, so bile dobro izbrane in so z najhujšimi izjemami odlično izpopolnile modni spored. Stevilo prijavitelj na nam pove, da smo prešli dobo predskoraj, ki so jih imeli »moralisti« vedno v zalogi.

Organizacija modne revije je bila odlična. Pogrešali smo le cene modelov, ki bi lahko marsikateremu gledalcu preprečili zadaj neutemelemi odpor do konfekcijskega blaga. Sicer pa je še samo odobravanje, vedno polno zasedena dvorana, dokaz, da tudi našemu človeku ugaja konfekcijski model, če je lep, praktičen in dobro izdelan. D. P.

Na marmeladi se je pokazala plesen. Očistimo jo in pustimo vreti 10 minut. Med kuhanjem položimo v marmelado vrečico iz gaze, v katero smo zavzela nekaj trkosnatega nalija (da vzame nase duh po peslini, ki jo po kuhanju vzamemo ven. Nato dodamo 1 t in pol kilograma marmelade iz salicila, da jo zavarujemo proti plesnivosti.

Steklenice od oja lepo očistimo. Če nujno potrebujemo nato pa splaknemo z vročo vodo. Če treba, postopek ponovimo.

